

Fyzik se dočkal uznání až dlouho po smrti

Martina Tlachová

Brno • Narodil se před sto lety. Jako jediný Čech se podílel na vzniku atomové bomby a jaderného reaktoru, ovlivnil myšlení řady fyziků ve světě. Před padesáti lety zemřel.

Včera se do Brna sjeli vědci z celé České republiky, aby zahájili sympozium na jeho počest, zítra bude na jeho rodném domě na náměstí Svobody odhalena pamětní deska. Brněnský rodák Georg Placzek se konečně dočkal slávy.

„Tento světově proslulý fyzik svým významem přesáhl i daleko známější kolegy své doby. Podílel se na řadě objevů, které pak byly připsány jiným lidem,“ vysvětluje Aleš Gottvald z Akademie věd České republiky, proč se toho o proslulém vědci ví tak málo.

Držitel Nobelovy ceny za fyziku Niels Bohr ho označil za „věčně stimulujícího Čecha“, podle fyzika Viktora Weisskopfa to byl „jeden

z nejneobyčejnějších lidí, které v životě potkal“. Placzek to v životě neměl lehké. Rodiče a sestra zemřeli v koncentračním táboře, bratr se zastřelil. Placzek žil v Anglii, v USA, pracoval u Kramerse v nizozemském Utrechtu, u Heisenberga v Lipsku, u Fermiho v Římě nebo u Bohra v Kodani. A asistoval u zrodu několika významných objevů.

Byl u základního důkazu jaderného štěpení a pomohl uskutečnit řetězovou reakci.

„V červenci roku 1945 byl jako jediný Čech svědkem prvního testu atomové bomby. Její otce Oppenheimera a Tellera přesvědčil o tom, že nejen Hitlerovi, ale ani Stalinovi by se tato zbraň neměla dostat do rukou,“ dodává Gottvald.

Letošní rok vyhlásila Organizace spojených národů Mezinárodním rokem fyziky. Před sto lety totiž vydal Albert Einstein nejdůležitější práce, které vytvořily základ ke třem fyzikálním

oblastem – teorii relativity, kvantové teorii a teorii Brownova pohybu. „Na fyzikálních objevech z první poloviny dvacátého století stojí v podstatě celá dnešní fyzika. O tento obor však studenti ztrácejí zájem,“ připomíná předseda Jednoty českých matematiků a fyziků Štefan Zajac.

V dnešní době je nutné vyřešit spoustu problémů týkajících se energie, životního prostředí či zdraví. „Základ všech těchto zmíněných problémů je přesně

tam, kde bádá a objevoval Georg Placzek,“ vysvětluje Zajac.

„Jsem velice poctěn a obdivuji Brňany za to, že se věnovali tak významnému a dobrému muži i po tak dlouhé době od jeho smrti,“ uvedl šestašedesátiletý Tony Placzek, synovec George Placzka a jediný z potomků, který svého strýce zažil. „Viděl jsem ho pouze v dětství. Byl to ohromný muž,“ vzpomíná Placzek, který do Brna přicestoval až z Kalifornie.

Kdo byl Georg Placzek?

- tvůrce fundamentální teorie Ramanova rozptylu, teorie spekter polyatomických molekul a rozptylu světla v kapalinách
- spolutvůrce počátečních kapitol fyziky neutronů
- spoluobjevitel jaderného štěpení
- spoluobjevitel cesty k atomové bombě i jadernému reaktoru
- inspirativní vedoucí montrealské teoretické skupiny v projektu Manhattan
- vyhledávaný spolupracovník, kritik, poradce a spoluautor i u nejvěhlasnějších fyziků své doby, které čekala Nobelova cena

Na rodném domě George Placzka na brněnském náměstí Svobody 3 odhalí pamětní desku. FOTO ALEŠ MERGENTAL